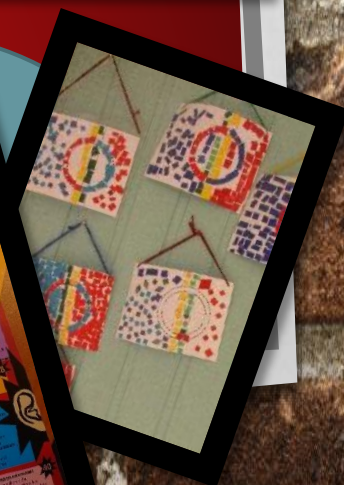

Guovdageainnu suohkan/
Kautokeino kommune

Beazedievá mánáidgárddi jahkeplána 2025

Geavaheaddjit/berošteaddjit

«Sámi mánáidgárddit galget ovddit mánáid sámegiel gelbbolašvuoda, nannet mánáid sámi identitehta ja seailuhit sámi árvvuid, kultuvrra ja árbemáhtu.» Nie geatnegahtta Mánáidgárddi rámmaplána sámi mánáidgárddi mandáhta, ja nu sihkarastá ahte sámi mánát ožžot fáldadaga iežaset giela ja kultuvrra vuodul.

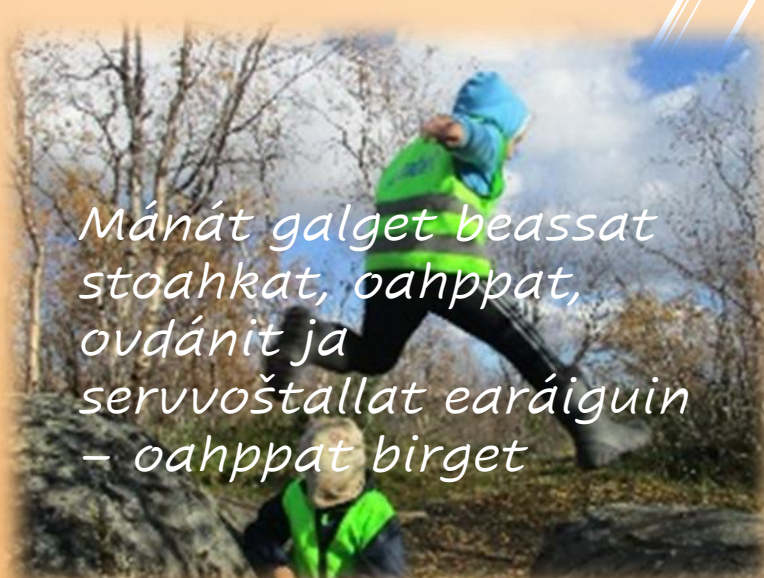
Dá lea Beazedievá mánáidgárddi, jagi 2025, pedagogalaš plána. Dás boahtá ovdán mánáidgárddi vuoddu, sisdoallu, fáttát, ulbmilat ja doaimmat. Vuodđun plánii lea Mánáidgárddi rámmaplána, Mánáidgárddi láhka, Mánáidkonvenšuvdna ja Suohkana mánáidgárddiid njuolggadusat. Plána galgá doaibmat bargoreaidun bargiide ja diehtujuohkkin váhnemiidda/váhnenovddasteddjiide, suohkanii ja eará berošteddjiide.

Beazedievá mánáidgárddi háliida fállat mánáide buori ja oadjebas árgabeaivvi. Mánát galget beassat vásihit girjás sisdoalu, doaimmaid ja mátkkiid. Vásáhusat, barggut ja mátkkit galget guovddázis mánáidgárddi sisdoalus dán jagi maiddá. Muhto buohkat fertejit atnit muittus ahte plánat ja mánáidgárddi árgabeaivvit sáhttet rievdat, omd. jus servodagas leat lágideamit dahje dáhpáhusat mat gusket mánáide ja mat leat áigeguovdilát mánáidgárdái, de mánáidgárdi ferte álo leat gearggus dáid fievrredit mánáidgárdesisdollui, dustet ja vuhtiiváldit ja heivehit mánáid dárbbuid ektui.

Mánnávuodas lea su iežas sady olbmo eallimis.

Mánáidgárdi ágiu, veahkkin ruovttuide, fállat buori mánnávuoda mánáide, mas lea oadjebasvuhta, loaktin, ustitvuhta ja stoahkan. Mánát galget beassat ollu vásihit mánáidgárddis, ja mánáidgárdi galgá doarjut mánáid ángirvuoda, ilu, movtta ja oahppama.

Guovdageaidnu
Ođđajagimánnu 2025
Inga Berit Sara Skum
mánáidgárdejodiheaddji

*Mánát galget beassat
stoahkat, oahppat,
ovdánit ja
servvoštallat earáiguin
– oahppat birget*

Beazedievá mánáidgárddi

Beazedievá mánáidgárddi lea Guovdageainnu suohkana mánáidgárddi. Mánáidgárddi lea sámi mánáidgárddi, gos sámegiella lea beaivválaš giella ja doaibmagiella. Sámi kultuvra ja árbevierut leat guovddášis oba mánáidgárddi sisdoalus ja sámi árbevirolaš barggut leat stuora oassin mánáidgárddi doaimmas.

Mánáidgárddis leat dán jagi njealje ossodaga, Rukses ossodat, Alit ossodat, Ruoná ossodat, ja Skuvlajoavku. Ossodagaide leat mánát juhkkjuvvon agiid mielde. Juohke ossodagas leat 3 vuodđobargi, okta pedagogalaš jodiheaddji ja juogo mánáidgárdeoahpaheaddjit, fágabargit dahje veahkebargit. Lassin vuodđobargiide sáhtte vel liige resurssat, mat rievddadit áiggis áigái.

Oktasaš pedagogalaš vuodđu Guovdageainnu suohkana mánáidgárddiin ja vuodđoskuvllain

Olmmošoaidnu

Guovdageainnu suohkana pedagogalaš vuodđu lea vuodđuduvvon positiiva olmmošoainnu nala. Dat mearkkaša ahte buot mánát leat erenoamážat ja galget váldot fárrui mánáidgárddis ja

skuvllas dakkár vuogi mielde mii addá sidjiide vejolašvuoda oahppat ja ovdánit positiiva guvlui iežaset eavttuid vuodul.

Dán oaivvildit mii oahppama birra

Oahppan lea aktiiva proseassa mii čuožžila dárbbus ja beroštumis.

Mánát ohppet buoremusat iežaset vásihusain ja jurddašemiin.

Oahppan galgá mannat das mii lea oahpis ja lahka, dasa mii lea amas ja guhkkin.

Mii háliidit ráhkadit oadjebas oahppanbirrasa.

Mii čáhkket saji individuálitehtii ja girjáivuhtii.

Mii háliidit váhnemat oassálastet oahppanproseassas.

Dán áigut leat min ohppiid dovdomearkan, go gerget vuodđoskuvllas

Sis lea buorre dábálašmáhttu.

Sii váldet ovddasvástádusa, leat gierdevaččat ja servodatberošteaddjit.

Sii leat oadjebasat iežaset identitehta ja sámi gullevašvuoda ektui.

Sis lea positiiva oaidnu boahteáiggi birra.

Sis lea mokta joatkit skuvllaid vázzit.

Ná háliidit mii ahte earát galget oaidnit min mánáidgárddiid ja skuvllaid

Mii lea profešuneallát ja mis lea alla fágalaš dássi.

Mii leat čielga, liekkus ja ávaštallis rávisolbmot, geat veahkehit mánáid válljet buori guvlui.

Mii leat rahpasat, gulahallat ja ovttasbargat bures váhnemiiguin ja eará ovttasbargobeliiguin.

Min barggus vuhtto buorre mokta, ja ahte mii leat barggánat ja ahte mis lea beroštupmi.

Min rávisolbmobirrasa dovdomearkkat

Buohkat dovdet oadjebasvuoda ja luhttet guhtet guoibmáseaset.

Mii leat oskkáldasat oktasaš mearrádusaide ja min bargoadái.

Mii váldit ovdan váttis fáttáid fárrolaga ja áššálaš vugiin.

Mii movttiidahttit ja rámpot guhtet guoibmámet.

Mii atnit árvvus guhtet guoibmámet ja min mielas lea buorre go leat iešguhtetláganat.

Mii ovttasbargat guhtet guimmiineamet, jodiheiddjiiguin ja váhnemiiguin.

Mii bidjat máná/oahppi guovddáži.

Mii ráhkadit smáđáhkes ja buori bargobirrasa.

(Guovdageainnu suohkana rektorat, jodiheaddjit ja pedagogalaš ráđdeaddi , 2007)

Mánáidgárddi váldoulbmil ja pedagogalaš oaidnu

Sihke Mánáidgárddi rámmaplána ja Sámediggi deattuheaba ahte sámi mánáidgárddi galgá nannet mánáid identitehta sápmelažžan, sámegiela geavaheami ja kultuvrra bokte. Mánáidgárddi galgá leat lunddolaš oassi sámi servodagas, gos sámi giella ja kultuvra lea guovddážis.

Beazediervá mánáidgárddis galget sámi árvvut biddjot vuodđun mánáidgárddi sisdollui ja doibmii, ja mánáidgárddi ulbmil lea addit mánáide buriid ovdánan- ja aktivitehtavejolašvuodaid. Mánáidgárddi pedagogalaš jurddašeapmi lea fágaidrasttildeaddji jurddašeapmi, gos mánáidgárddi geahččá rámmaplána fágasurggiid oktilaččat. Buot fágasuorggit leat álo oassin mánáidgárddi sisdoalus, ja fágasuorggit ja fágasurggiid sisdoallu leat ihkinassii dat seamma maid mánát vásihit go álget skuvlii. Muđui lávlun, máinnasteapmi, juoigan, neaktin, lihkadeapmi, biebmu- ja borranvierut ja ságastallan leat álo oassin, beroškeahhtá áigodagas ja fáttás.

Sámi árbevirolaš bajásgeassin, dálá áiggis lea vuodđun mánáidgárddi barggus. Sámi servodat lea rievdan ollu, dan dihte geahččalit heivehit árbevirolaš bajásgeassima ođđaáigásaš servodahkii.

Sámi kultuvrras leat sihke oaidnemeahtun ja oinnolaš mearkkat nugo ovdamearkka dihte giella, vierut, bivttasárbevierru, servvoštallanvuogit, máhtu, biebmovierut, duodji, dáidda, luohiti/ juoigan ja sámi musihkka, nammavierut ja ealáhusat. Buot dát girjáivuohta galgá vuhtot Beazediervá mánáidgárddi sisdoalus.

Beazediervá mánáidgárddi galggašii váikkuhit ahte mánát sáhttet leat oadjebasat ja illudit iežaset kultuvrra ja giela dihte. Vai mánáidgárddi sisdoallu váikkuhivččii mánáid identitehta dovdui positiivvalaččat, de mánáidgárddi deháleamos doaibma lea gaskkustit sámi árvvuid, giela ja kultuvrra, ja addit mánáide vejolašvuoda vásihit dáid iluin, movttain ja liekkusvuodain.

Mánáidgárddi čuovvola sámi árbevirolaš bajásgeassima oainnu, ahte mánát ohppet ja ovdánit barggu ja vásáhusaid bokte. Mánáidgárdefálaldagas mánát galget beassat searvat searvelanjaide gos barggut čađahuvvojit. Mánáidgárddi láhčce dili vai mánát ožžodišgohtet alcceseaset luohhtámuša ja besset dovdat ovddasvástádusdovddu. Sii galget maiddá beassat geahččaladdat iešheanalašvuoda, ja oažžut vejolašvuoda vásihit ja oahppat bargguid ja doaimmaid bokte, ja nu huksegoahtit čiekŋalis oahppamii.

Govus dás olgeš bealde govvida bures sámi árbevirolaš bajásgeassima jurdaga – vuosttažin mánna beassá vásihit ja oaidnit, dasto geahčalit vehkiin, nuppes ii dárbbas eambbo veaháš doarjaga, nu oahppagoahtá iešheanalažžan, ja manemus birge ieš.

Buot oktavuodain lea proseassa mávssoleamos mánáide, iige boadus. Proseassas mánát besset oahppat ja ovdánit, ja proseassa vásáhusaid sii fievrredit viidáseappot, ávkin ovdáneapmái ja boahttevaš čuolbmagálamiidda.

Govva: EIRA/ NYSTAD (2005): Samisk språkopplæring og modulbasert opplæring : rapport fra seminaret i Tromsø. Sámi allaskuvla. SA rapport nr. 1

Mánáidgárddi atná vuodđoealáhusaid buorren veahkkin ovddidit árbevieruid, oahppama ja birgema.

Vuodđoealáhusaid doaimmain mánát besset vásihit, geahččaladdat, ovdanbuktit, ja ovdánahttit dovdduid, jurdagiid ja daguid, ja nu ovdánahttit iežaset birgejeaddji olmmožin.

Mánáidgárddi váldoulbmil lea oahpahit mánáid birget buot diliin, sihke fysalaččat ja psykalaččat.

«Gal dat oahppá go stuorrula»

Árbevierut ja kultuvra

Sámi kultuvra lea vuolggasadjin Beazedievá mánáidgárddi doaimmas, ja mánáidgárdi geahččala nanne sámi mánáid identitehtadovddu, ja gaskkustemiin ja oainnusindahkamiin seailuhit ja fievrredit sámi kulturárbbi, eallinvuogi ja árvvuid.

Sámi servodat lea hui mánggabealat, ja árvovuodđu molsašuvvá guovllus guvlui. Nu ferte mánáidgárdi iežas báikkálaš máhtolašvuoda mielde heivehit árvovuodu mánáidgárdái, ja seammás servodatrievdama vuhtiiváldit ja heivehit doaimma dan ektui. Mánáidgárdi áigu bargat dan ala ahte nannet ja ovddidit sámi oktavuodadovddu ja sámi kultuvrra mánggabealatvuoda árvvusatnima. Mánáidgárdi áigu maiddái váldit sámi lagasbirrassa mielde mánáidgárdái, ja doalahit lagasvuoda lundui, ja árvvus atnit guovllu olbmuid ja min birrassa ovttasdoaibmama.

Birgen

Beazedievá mánáidgárdi geahččala doaimmahit dearvvašvuođaovddideaddji barggu biebmodábiid ja lihkadeami bokte, ja dakko bokte maiddái leat mielde dássemin sosiála erohusaid.

Mánáidgárdi galgá doarjut ja ráhkkanahhtit mánáid eallinhálddašeapmái, bargat máná loaktima ala, árvvus atnit su iešvuođaid, veahkehit hálddašit, lámččet buriid oktavuođaid, oahpahit dearvvašlaš dábiid ja fállat oadjebas dili. Dološ sámi mánáidbajásgeassimiin ráhkkanahhte ja oahpahedje máná birget iežas servodagas. Nu maiddái otná dilis, Beazedievá mánáidgárdi geahččala, veahkkin ruovttuide, máná ráhkkanahhtit birgejupmái ja iešheanalašvuhtii. Mánná galgá oahpahallagoahhtit birget buot diliin árgabeaivvis ja otná servodagas, iežas eavttuiguin.

Birgemii gullá visot máhttu, diehtu ja dáidu, maid olmmoš dárbbáša árgabeaivvis, vai birge. Buot dán máhttui, dihtui ja dáidui galgá mánáidgárdi hukset álgu, veahkkin ruovttuide. Mánáidgárdi galgá doarjut juohke ovttaskas máná fysalašvuođa, dearvvašvuođa, hálddašeami, stoahkama, olmmáivuođa ja oktavuođaid ja duogáža.

*Birgen ja iešbirgejupmi lea
«gal dat oahppa»
oahppama bajimus ulbmil
go birgejupmi dáhkida
bistevaš ceavzima.
-Balto, Sarri, Eriksen ja
Kuhmunen-*

Stoahkan ja oahppan giehtalaga

Mánáin, stoahkan ja oahppan vánddardeaba giehtalagaid. Mánáidgárddi rámmaplána deattuha ahte mánáidgárddis galgá stoahkamis guovddáš sadji, ja stoahkama árvu ja stuora mearkkašupmi galgá didolažžan máná árgabeaivái.

Vuosttamužžan mánát stohket stoahkama dihte, muhto stoahkan lea maiddáí máná vuohki ja vejolašvuohta ovddidit iežas jurdagiid ja vásáhusaid. Stoahkama čada máná oahppá giela, iešguđetlágan dáidduid, olmmošlašvuođa ja ovttasbarggu. Dološ sámi bajásgeassima mielde galget mánát beassat oahppat stoahkama ja geahččaladdama bokte.

Beazedievá mánáidgárddis lea friddjastoahkamis stuora árvu ja seamma stuora sadji go lágiduvvon stoahkamis. Mánáidgárdi oaivvilda ahte friddjastoahkan addá máná eambbo vásáhusaid go lágiduvvon stoahkan. Friddjastoahkamiin máná beassa ieš leat mielde válljet sisdoalu, iežas beroštumiid ja láddanmuttu mielde. Nu máná vásiha girjás proseassa, ja oahppa iežas vásáhusain čadahit, čoavdit, válljet ja birget iežas eavttuid vuodul. Friddjastoahkan ii mearkkaš ahte mánát leat veaiddalassas. Friddjastoahkamis bargi lea álo lahkosis, veahkeha oktavuodain, buktá árvalusaid ja doaibmá doarjjan jus máná dárbbaha doarjaga stoahkamis. Bargi lea veahkin máná ovdánahttimen stoahkandáiddu ja stoahkama.

Beazedievá mánáidgárddis stoahkan galgá doaibmat arenan gos máná beassá servvoštallat, ovdánit ja oahppat, sihke sosiálalaš beliid, fysalaš beliid ja gielalaš beliid. Stoahkan galgá maiddáí ovddidit olmmaivuodá ja loaktima. Mánát galget stoahkama bokte beassat geahččaladdat ja vásihit doaimmaid ja bargguid, ja čatnat oktavuodaid.

Giella

Buot mánát galget mánáidgárddis oažžut buori giellanannema, ja beassat searvat doaimmaide mat ovddidit gulahallama ja ollislaš giellaovdáneami.

Mánáidgárddi válđo- ja doaibmagiella lea sámegiella, ja sámegiella vuoruhuvvo ovddemužžii juohke oktavuodas. Sámegiella galgá leat diehttelassan árgabeaivvis ja stoahkamis.

Mánáidgárddi deháleamos giellaulbmil lea addit mánáide buriid giellavásáhusaid ja láhčit buori giellabirrasa, vai sii ožžot vejolašvuoda ovdánit gielalaččat. Mánát galget oažžut vejolašvuoda hálddašit gulahallat earáiguin, ja nu váikkuhit stoahkamii, olmmáivuhtii ja loaktimii.

Giellastoahkamat, hoahkamat, lávlun, juoigan ja beaivválašgiella galget mánáidgárddis dábálaš bargoreaidun. Sámegiela geavaheapmi galgá valjit ja girjái mánáidgárddis, ja galgá addit mánáide hálu válljet sámegiela ovdalii eará vierrogielaid

Mánáid váikkuhanvejolašvuohta

Mánáidgárddi rámmaplána geatnegahtta mánáid mielváikkuhanvejolašvuođa ja oainnu. Mánát besset buktit iežaset oaivila ja oainnu, láddanmuttuset mielde, mánáidgárddi doaimmas, ja searvat plánemii ja árvvoštallamii, ságastallamiid, jearahallamiid ja árgabeai vásáhusaid bokte.

Progrešuvdna

Buot mánát galget beassat ovdánahttit iežaset mánáidgárdeáigodagas. Mánáidgárddi láchce progrešuvdna vejolašvuođa dan bokte ahte heiveha doaimma mánáid agi, láddama ja eavttuid mielde. Ossodagas ossodahkii vuhtto bures movt progrešuvnna vejolašvuohta láchčojuvvo, go mánát besset buot agiin čađahit seamma fáttáid, heivehuvvon vugiid bokte, ja juohke geardái ovdánit dađi mielde go doaimmain šaddá eambbo sisdoallu.

Sirdimat

Sirdimiid oktavuodas besset mánát ja váhnemat ráhkkanit ovdagihtii. Sirdimat siskkobealde mánáidgárddi dáhpáhuvvet ossodagaid gaská, ja daidda mánáidgárddi ráhkkanahhtta mánáid. Buot sirdimiin galget mánát ja váhnemat dovdat oadjebasvuođa. Skuvlii sirdima oktavuodas, mánáide geat čakčat sirdet skuvlii, leat liige doaimmat ođđajagimánus geassemánui. Mánáidgárddi ja skuvla ovttasbargaba vai sirdin šattašii geahpas ja njuovžil.

Skuvlii ráhkkanepmi

Olles mánáidgárdeáigodaga lea mánáid ovdáneami birra sáhka, muhto mánáid maŋemus jagi mánáidgárddis, deattuhuvvo earenoamážiid bargu láchčet geahppa sirdima skuvlii, ja ráhkkanahhttit sin birget bures skuvllas. Mánát geat galget skuvlii álgit čuovvovaš čavčča, hárjehallagohtet praktihkalaš skuvlaráhkkanandoaimmaid, nu go doallat iežaset biktasiid ja dinggaid čoahkis, seahkkaselggiid vázzit, gárvodit ja nuoladit ieža, hivssegis birget ieža, kollektiiva dieduid vuostáiváldit, doaibmat ja gulahallat mánnájoavkkus, beaiverutiinnaid čuovvut.

Dásseárvu, ovddasmoraš ja loaktin

Beazedievá mánáidgárdi geahččala ovddidit guottuid ahte buot olbmot leat ovttaárvosaččat, ja iešguđetlágan olbmot ja kultuvrrat sáhttet eallit ráfálaččat ovttas ja árvvusatnit nubbi nuppi. Dásseárvu galgá čájehuvvot buot beaivválaš doaimmain ja olbmo iešlági ektui.

Buohkaide galgá čájehuvvot ovddasmoraš, ja juohkehaš galgá dovdat oadjebasvuoda, ja ahte son árvvusadno.

Juohke mánná galgá beassat loaktit áiggi mánáidgárddis. Mánáidgárdi lea geatnegahtton, mánáidgárdelága bokte, čuovvulit buot áššiid gos balahuvvo ahte mánás ii leat oadjebas dilli mánáidgárddis dahje ruovttus.

-Sámi árbevirolaš
oahpaheami višuvdna lea
ahte ođđa buolvvat sámít
oahpašedje «olmmožin
eallit»

-Asta Mitkijá Balto-

Gulahallan, giella ja teaksta

Mánáidgárdi galgá láhčet vai mánát besset hutkat ja ovdánahttit iežaset giellaipmárdusa, giellamáhtu ja hukset alcceseaset rikkis gulahallanvugiid. Mánáidgárdi galgá movttiidahttit ja oččodit mánáid stoahkat gielain, symbolaiguin ja teavsttaiguin, ja nu bohciidahttit gielalaš sáhkkiivuoda, didolašvuoda ja ovdáneami.

- Ságastallamat ja hoahkamat
- Girjjit, govat, mitalusat ja fearánat
- Riimmat ja ritmmat, lávlun ja musihkka
- Teakstahuksen
- Stoahkanjoavkkut

Dáidda, kultuvra ja hutkáivuoha

Mánát galget oažžut estehtalaš dáidda- ja kulturvásáhusaid iešguđet hámiin ja organiserejuvvon nu ahte addá mánáide didoštan-, čiekŋudan- ja progrešuvdnavejolašvuodaid. Mánáidgárdi galgá láhčet dili gullevašvuhtii ja hutkáivuhtii váikkuhettiin dasa ahte mánát besset ovttas vásihit ja hábmet dáiddalaš ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid.

- Juoigan, lávlun, musihkka ja dásun
- Dramatiseren
- Duddjon
- Kultur- ja árbevirolaš dáhpusat ja lágideamit

Rumaš, lihkadeapmi, biebmu ja dearvvašvuoha

Mánát galget oažžut vejolašvuoda dovdat, vásihit, stoahkat, oahppat ja hábmet go rumaš lea vuolggasadjin. Biepmo- ja borrandoaimmaid mielváikkuheami bokte galget mánát movttiidahttot borrat dearvvašlaš biepmu ja oažžut vuodđoáddejumi das mo dearvvašlaš biebmu sáhtta dagahit buori dearvvašvuoda.

- Beaivválaš lihkadeapmi, sihke olgun ja siste
- Mátkkit
- Ráinnasvuoha ja dearvvašvuoha
- Borranbottut, biebmodábit ja árbevirolaš biebmu

Lohku, sadji ja hápmi

Fágasuorgi fáttmasta stoahkkás ja iskkadeaddji barggu buohtastahttimiin, rátkimiin, sajustemiin, orienteremiin, visualiseremiin, hámiiguin, minstariiguin, loguiguin, lohkamiin ja mihtidemiin. Lea maiddá sáhka jearaheamis, resonneremis, ákkastallamis ja čovdosiid ohcamis.

- Stoahkat ja geahččaladdat
- Hámit, hivvodagat ja logut
- Matematihkka mánáidgárddi árgabeaivvis

Lagas biras ja servodat

Mánát galget oahppat ja vásihit báikkálaš árbevieruid, servodatásahusaid ja fidnuid birra vai mánát sáhttet dovdat gullevašvuoda lagasbirrasii. Kultuvrralaš girjáivuoha, iešguđet eallinvuogit ja iešguđet bearašhámit lea fágasuorggi oassin.

- Mátkkit
- Bearáš, fuolkkit ja verddet
- Sámi álbmot
- Guovdageainnu gilli ja mánáidgárddi lagas biras

Etihkka, osku ja filosofii

Mánát galget oahppat mitalusaid, árbevieruid, árvvuid ja allabasiid iešguđet oskkuin ja eallinoainnuin ja vásihit ahte kultuvrralaš ovdanbuktimiin lea iešárvu. Mánáidgárdi galgá hábmet beroštumi servodaga girjáivuhtii ja áddejumi eará olbmuid eallimii ja eallinvuohkái.

- Oahpásnuvvat árbevieruide
- Fuobmát lagasbirrasa iešvuodaid
- Fuomášuhttit eará álgoálbmogiid
- Fuomášuhttit vuoddu norpmat ja árvvuid

Luondu, biras ja teknologija

Mánát galget oažžut girjás luonddivásáhusaid ja besset vásihit luonddu stoahkama ja oahppama arenan. Mánáidgárdi galgá láhčet dili nu ahte mánát bissot sahkin luonddudiedalaš fenomenaide, vásihit gullevašvuoda lundui ja ohppet geavahit teknologija ja reaidduid.

- Olgostoahkan ja luonddivásáhusat
- Eallit ja jahkodagat
- Iskkan ja geahččaleapmi

Pedagogalaš dokumentašuvdna

Pedagogalaš doaimmat duođastuvvojit mánjga ládje mánáidgárddis, nu go bargguid, govaid, čállošiid, tevnnegiid, sagastallamiid, árvvoštallamiid ja čoahtkáiigeasuid bokte. Mánáidgárdi earenoamážit sávva ahte váhnemat ja eará geavaheaddjit/berošteaddjit, siđatkeahtta, buktet oaiviliid ja jurdagiid doaimmaid ektui, vai beassat daid fievrredit plánemii, árvvoštallamii ja duođasteapmái. Jus galgat olahit posiitiivva ovdáneami mánáidgárddi doaimmas, de lea dehálaš ahte buot geavaheaddjit ja berošteaddjit ovddidit iežaset oainnuid ja jurdagiid, doaimma ektui.

Ovttasbargolávdegoddi

Mánáidgárddi ovttasbargolávdegottis leat váhnen-, eaiggát- ja bargiidáirras. Ovttasbargolávdegotti čáli lea mánáidgárdejodiheaddji . Lávdegoddi galgá leat ráđdeaddi, oktavuodaduddjojeaddji ja ovttastahtti orgána. Ovttasbargolávdegoddi galgá mearridit mánáidgárddi jahkeplána, ja oažžut vejolašvuoda cealkámuša cealkit buot áššiide mat leat dehálaččat mánáidgárddi doibmii. Sihke eaiggát, váhnemat ja politihkkárat sáhttet ovddidit áššiid ovttasbargolávdegoddái

Pedagogalaš veahke

prográmmat

Mánáidgárdi atná systemáhtalaččat «Ágor,», «Bravo» ja «Alle med» prográmmaid pedagogalaš doaimmain ja áicamiin.

Váhnenráđdi

Váhnenrádis leat buot váhnemat searvvis. Váhnenráđdi galgá ovddidit váhnemiid oktasašberoštumiid ja mánáidgárddi ovttasbargguin hábmet buori mánáidgárdebirrása

Mátkkit mánáidgárddis

Beazedievá mánáidgárddis leat ollu verddet geaiguin ovttasbargat nu go luondduvánddardeami ja árbevirolaš bargguid ektui. Okta mánáidgárddi verddiin leat Ásllat Sokki. Áslaga luhtte mánát besset vásihit, oahppat ja oaidnit mánngga lágaš árbevirolaš bargguid, gos váldosisdoallu lea boazu ja hearggástallan. Nu go eanas min verddet, de Ásllat lágida doaimmaid searvelanja jurdagiin, gos mánát bargguid bokte besset fárrui, juohkehaš iežas láddanmuttu mielde.

Doaimmaid nu go omd rievssatgárduma, juonasteami, suidnema, oampedálu bargguid jna, daid mii čadahit min verddiid luhtte

Buot dáid verddiid hagá ii livčče mánáidgárddis vejolašvuohta fállát ná viiddis ja girjás sisdoalu. Buot dát verddet leat divrras árbečeahpit, geat čájehit ja oahpahit árbevirolaš bargguid, giela ja jurddašeami.

Prošeavttat mánáidgárddis

«Gievrras giellamodeallat»

Sámegiellat leat rašes dilis, vaikko guovddáš sámi báikkiin vuos lea ealli giella. Jus sámegiela galgá boahhteáigi de fertet mii, áiggebáli, duodas bargagoahhtit dan ala ahte sealluhit ja ovddidit giela. Mánáidgárddiin lea dehálaš bargu ovddidit sámegiela geavaheami.

Guovdageainnu mánáidgárddiin sámegiella adno beaivválaš gulahallangiellan, ja stoahkangiellan, muhto mii oaidnit ahte mii fertet nannet bargovugiid movt sealluhit giela. Suohkana mánáidgárddit leat ReKomp bokte ohccán ja ožžon doarjaga loktet gelbbolašvuoda giellabarggu ektui. Gealbolokten galgá veahkehit mánáidgárddiid olahit buriid ja didolaš giellapráksisiid maiguin ovddidit ja sealluhit sámegiela. Mánát leat boahhteáiggi giellaguoddit, dan dihte lea dehálaš ahte sidjiide lámččojuvvo buorre gielladilli mii váikkuha ahte sii, sihke dál ja boahhteáiggis, válljejit sámegiela ovdalii vierrogielaid. Gealboloktenáigodat lea jurddašuvvon bistit 3 jagi.

«Læringsmiljøprosjektet»

Guovdageainnu suohkana mánáidgárddit ja skuvla leat fárus Udir prošeavttas «Læringsmiljøprosjektet». Lea fálaldat skuvllaide ja mánáidgárddiide geat áigot hukset buori ja oadjebas mánáidgárdde- ja skuvlabirrasa. Mánáidgárddit, geat leat fárus dán prošeavttas, ožžot fágačehpiin doarjaga, bagadallama ja čuovvoleami ovddidit ja sihkkarastit buori ja oadjebas mánáidgárdebirrasa buot mánáide. Prošeakta galgá fátmastit sihke mánáidgárdebargiid, mánáidgárdemánáid, skuvlla bargiid, ohppiid ja váhnemiid/ruovttuid. Prošeakta bistá olggos mánáidgárdejagi 24/25.

Verddemánáidgárdi

Beazedievá mánáidgárdi lea ollu jagiid doaibman dábálaš hárjehallanmánáidgárdin studeanttaide Sámi allaskuvllas ja eará skuvllain. Lassin dábálaš hárjehallanmánáidgárdin lea mánáidgárdi dál Sámi allaskuvlla verddemánáidgárdi. Ulbmil lea ahte mánáidgárdi ja Sámi allaskuvla galgaba goappašagat ávkkástallat ovttasbarggu, mii galgá ávkin sihke sámi mánáidgárddiide ja sámi mánáidgárde-oahpaheaddjeoahpu ovdánahttimii.

Fáddáplána sisdoallu

Fáddáplána doaibmá bagadussan ja rávan, mánáidgárddi doibmii. Lea vejolaš ahte doaimmat spiehkkasit muhtomin plánas, sivas go álo leat mánnájoavku dárbbut ja beroštumit mat vuoruhuvvojit ovddemussii. Deháleamos lea ahte mánáidgárddi álo doaibmá buoremussan mánái. Mánát galget beassat vásihit ilu ja máhtu mánáidgárddis.

Doaimmat lunddolaččat čađahuvvojit jahkodagaid mielde. Árbevieru mielde eai leat jahkodagat čatnon dáhtoniidda, muhto luonddu rievdamii. Mánáidgárddi lea goitge válljen heivehit ja juohkit jahkodagaid mánuide, vai praktihkalaččat heive vuohkkasepmosit mánáidgárddi hálddahušlaš doibmii.

Fáttát leat dakkárat main leat viiddidanvejolašvuodát ja máid lea vejolaš hábmet justte guoskevaš mánnájovkui. Lassin váldofáttáide de čađahuvvojit árbevirolaš barggut ja doaimmat pedagogalaš sisdoaluin, juohke áigodaga.

Fáttáid čađahanvuohki ja áigodat ii leat ollásit mearriduvvon, sivas go mánnájoavkkus galgá searvanvejolašvuolta hábmet alcceseaset guoskevaš doaimmaid ja árgabeaivvi. Doaimmat ja bargovuogit maiddáí váikkuhuvvojit das makkár resurssat mánáidgárddis leat áiggis áigái. Mánát ja bargit fárrolaga bohciidahttet bargovugiid. Muđui lea vejolaš eará berošteddjiin ovddidit árvalusaid movt čađahit ja doaimmahit fáttáid.

Mánát vuollel 3 jagi eai váldo mielde mátkkiide gosa bussiin ja biillain vánddardit. Sii mátkkoštit lagasbirrasis.

Dálvi

Ođđajagimannu ja guovvamánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga Ulbmil
Meahcceeallit	Fuomášuhttit man ollu meahcceeallit gávdnojit min guovllus	Fuomášuhttit riebana ja njoammila	Fuomášuhttit stuorámus meahcceealliid	Fuomášuhttit meahcceealliid ja movt sii birgejit dálvet

Eará	Ulbmil
Sámi álbmotbeaivi	Ávvudit sámi álbmotbeaivvi
Boazu	Vásihit ja oaidnit movt bohcco sáhttá ávkkástallat
Muohta/jiekŋa/beaivváš	Fuomášuhttit muohttaga jienŋa, ja illudit go beaivváš fas ihttá.
Skuvlajoavku Báktehárjái juohke gaskavahkku	Ráhkanit skuvlii ja skuvladeaivvademiide

Gidđadálvi

Njukčamánnu ja cuoŋománnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga Ulbmil
Rievssatgárdun	Fuomášuhttit rievssatgárduma	Fuomášuhttit rievssaha	Fuomášuhttit rievssaha ja rievssatgárduma	Vásihit rievssatgárduma
«Dieđusge mun lihkan»	Vásihit mánggabealat lihadeami, sihke olgun ja viesus. Beassat muohtamáilmmis lihkadit, vázzit, viehkat, čuoigat, čierastallat, goaivut jna.			

Eará	Ulbmil
Niesteboazu	Njuovvat ja ávkástallat bohcco
Oaggun	Oaggunmátkkit
Meahcástallan	Vánddardit meahcis
Mánáidgárdebeaivi	«Divtte stoahkama eallit»
Beassážit	Fuomášuhttit beassážiid

Gidđa miessemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Gidđabarggut	Fuomášuhttit sámi gidđadoaimmaid	Vásihit gidđa ilu	Beassat vásihit sámi gidđabargguid	Fuomášuhttit ja leat fárus čadaheamen sámi gidđabargguid

Eará	Ulbmil
Norgga nationála beaivi, 17. b. miessemánu	Fuomášuhttit norgga nationála beaivvi
Hávgabivdu ja oaggun	Vásihit árbevirolaš gidđadoaimmaid
Meahcástallan	
Lodden	

Gidásgeassi Geassemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
«Dieđusge mun lihkadan»	Vásihit lihkadanmovtta bievalmáilmmis	Ovddidit mánáid roavvamotorihka	Ovddidit mánáid lihkadeami ja beassat vásihit njuolggadus-stohkosiid	Ovddidit mánáid sávrivuoda ja oahppat njuolggadus-stohkosiid

Eará	Ulbmil
miessemearkun	Vásihit miessemearkuma
Vázzinmátkkit luonddu «Smávvalávkkázat luonddu»	Váccašit luonddu
Skuvlajoavkkus mátkki Kárášjohkii	Guossástallat Nrk Sápmi ja Sámedikki
Sihkkelastináigodat	Oahpahallat sihkkelastit ja vásihit sihkelmátkkiid

Geassi

Suoidnemánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
«Dieđusge mun lihkadan»	Vásihit lihkadanmovtta	Ovddidit mánáid roavvamotorihka	Ovddidit mánáid lihkadeami ja beassat vásihit njuolggadus-stohkosiid	Ovddidit mánáid sávrivuoda ja oahppat njuolggadus-stohkosiid

Eará	Ulbmil
Olgovahkku	Sihkkelastin
Divrrit	Divrriid ohccát ja imaštallat
Čorgen ja doapparsirren	Čorget ja oahpahallat doapparsirrema

Mánáidgárdi stenge
09.07.25., ja rahpasa fas
05.08.25.

Buorre geassi!

Čakčageassi Borgemánnu

Bures boahhtin fas mánáidgárdái!

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Oahpásnuvvan	Oahpásnuvvat mánáidgárdái, bargiide, eará mánáide ja olgošilljui	Oahpásnuvvat mánáidgárdái, bargiide, eará mánáide ja olgošilljui	Oahpásnuvvat mánáidgárdái, bargiide, eará mánáide ja olgošilljui	Oahpásnuvvat mánáidgárdái, bargiide, eará mánáide ja olgošilljui
Čakča-doaimmat ja čakčabarggut	Fuomášuhttit ahte luondu rievdá čakčat	Čohkket ávdnasiid luonddus	Vásihit čakčabargguid	Vásihit čakčabargguid ja ávkkástallat luonddu-riggodaga

Eará	Ulbmil
Murjen Suidnen Fiervá (skuvlajovkui) Gieganjuolat Buđaldit ja duddjot luondduávdnasiiguin	Čađahit árbevirolaš čakčabargguid Fitnat fiervvá geahččamen Ráhkadiit gieganjuolasáftta Čoaggit lásttaid, muorabihtáid, jeahkála ja eará máid sáhtta doddjomis ja buđaldeamis ávkkástallat
Olmáivuohka ja fáttmasteaddji biras	Dánsut, lávlut ja stoahkat «Bli med» lávlla ja dánsa
Biktasat ja gárvodeapmi	Álgit hárbhallat dovdat biktasiid, gárvodit ja dálkki mielde válljet biktasiid
Olgovahkku v. 35	Geažos beaivvi olgun

Čakča

Čakčamánnu, golggotmánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Mun ja mu bearaš	Fuomášuhttit iežamet iešvuodaid ja rájiid	Oahpásnuvvat bearašláhtuid namahusaide ja stuora gorutláhtuid namahusaide	Fuomášuhttit iežamet iešvuodaid ja min bearrašiid. Fuomášuhttit rájiid.	Fuomášuhttit iežamet iešvuodaid, bearraša ja lagasbirrasa . Fuomášuhttit rájiid.

Eará	Ulbmil
Olmamáivuoha	Hukset olmmáivuoda ja stoahkanjoavkkuid
Olgodoaimmat ja olgovahkku v. 37. ja 40.	Oahppat ahte sáhtta olgun vaikko makkár dálkin
Čakčabivddut: ealgabivdu, fierbmun, nuohtun	Vásihit ja fuomášuhttit čakčabivdduid
Giellavahkku	Giellavahkku olis bidjat earenoamáš fuomášumi sámegillii
Johtolat ja šledggon	Hárjehallat johtolagas ja šledggona dehálašvuoda
Buollinsihkarvuoha v. 38	Oahppat ja hárjehallat buollinsihkarvuoda

Čakčadálvi/skábma

Skábmamánnu, juovlamánnu

Fáddá	Váldo ulbmil	Rukses ossodaga ulbmil	Alit ossodaga ulbmil	Ruoná ossodaga ulbmil
Dáidda ja duodji	Geahččaladdat dáidaga ráhkadii ja duddjot iešguđetlágan ávdnasiiguin	Ráhkadii juogalágan dáidaga	Duddjot ja ráhkadii juogalágan dáidaga	Duddjot alces juoidá atnudávvara Fuomášuhttit ja ráhkadii dáidaga.
Adveantta ja juovllat	Ráhkkanit juovllaide.	Vásihit juovlalávlagiid.	Oahpahallat juovlalávlagiid ja juovlahearvvaid duddjot	Ráhkkanit juovllaide ja duddjot skeaŋkkaid ja juovlahearvvaid

Eará	Ulbmil
Juonasteapmi	Vásihit juonasteami
Dálvebiktasat ja gárvodeapmi	Oahpahallat movt gárvodit dálvet go lea buolaš
Adveantta kaleanddar	Juohke beaivái adveantadoaimmat
Guovssahas, nástealbmi ja mánnu	Fuomášuhttit skábmailmmi